

A hágai döntés, amely felforgathatja a braziliai klímacsúcsot

A hágai Nemzetközi Bíróság történelmi tanácsadó véleménye alapjaiban változtathatja meg az ENSZ következő klímakonferenciáját, a COP30-at, amelyet napokon belül rendeznek meg Brazíliában. A bíróság kimondta: az államok jogilag kötelesek minden rendelkezésükre álló eszközzel megelőzni az éghajlati rendszer károsodását. Dr. Sulyok Katalin környezetjogász, a Durham University docense és az ELTE ÁJK magántanára elemzi, mit jelent mindez a nemzetközi tárgyalások előtt.

A világ országai hamarosan Brazíliában ülnek tárgyalóasztalhoz, hogy új vállalásokat tegyenek az ENSZ Éghajlatváltozási Keretegyezménye (UNFCCC) égisze alatt zajló Felek Konferenciáján, közismertebb nevén a COP30-on. Ez az éves klímacsúcs az éghajlat-politika legfontosabb döntéshozó fóruma, és az eseményre most először olyan helyzetben kerül sor, hogy a hágai Nemzetközi Bíróság már kimondta: a klímavédelem nemcsak erkölcsi, hanem jogilag kikényszeríthető állami kötelezettség. Ez a vélemény új korszakot nyithat a globális éghajlatpolitikában – és alapjaiban rendezi át a jogi felelősség kérdését.

A Párizsi Megállapodás többé nem szándék kérdése - hanem számon kérhető jog

A folyamat a csendes-óceáni Vanuatuból indult, amelyet az elmúlt években hurrikánok és áradások sújtottak. A kis szigetállam javaslatára az ENSZ Közgyűlése 2023-ban egyhangúlag kérte a Bíróságot, hogy értelmezze, milyen nemzetközi jogi kötelezettségek vonatkoznak az államokra az éghajlatváltozás elleni fellépésben. Több mint száz állam és nemzetközi szervezet vett részt az eljárásban, a Bíróság pedig a legfrissebb tudományos bizonyítékokra, köztük az ENSZ Éghajlatváltozási Kormányközi Testületének (IPCC) jelentéseire is támaszkodott.

A tanácsadó vélemény legfontosabb üzenete, hogy az államok nem dönthetnek szabadon arról, mennyi erőfeszítést tesznek a globális felmelegedés megfékezésére. A Párizsi Megállapodásban vállalt nemzeti hozzájárulásoknak igazodniuk kell a tudomány mindenkori állásához, és összességükben alkalmasnak kell lenniük arra, hogy a felmelegedést másfél Celsius-fokon belül tartsák.

Dr. Sulyok Katalin környezetjogász, a Durham University docense és az ELTE ÁJK magántanára hangsúlyozza: „Az államok kötelesek a lehető legnagyobb ambícióval eljárni, és ez a kötelezettség nem pusztán szimbolikus, hanem egy szigorú gondossági kötelezettség, azaz az állam köteles minden szükséges intézkedést megtenni a másfél fokalos cél megtartása érdekében.”

A Bíróság szerint a környezeti kármegelőzés szokásjogi kötelezettsége kiterjed az éghajlatváltozás okaira is. Ez azt jelenti, hogy minden állam – függetlenül fejlettségétől vagy kibocsátási szintjétől – köteles mindent megtenni, hogy az ellenőrzése alá tartozó üvegházhatású gázok ne okozzanak jelentős károsodást az éghajlati rendszerben.

Kilépni lehet, felelősség alól kibújni nem

A tanácsadó vélemény egyértelművé tette: **a klímaegyezményekből kilépő államokat ugyanúgy terheli a megelőzés és az együttműködés szokásjogi kötelezettsége.** Ez a megállapítás közvetlenül érinti az Egyesült Államokat is, amely Donald Trump elnöksége idején (immár másodszor) kilépett a Párizsi Klímaegállapodásból. A Bíróság értelmezése szerint az együttműködés kötelezettsége nem az egyezményhez való tagságból, hanem a nemzetközi szokásjogból fakad, ezért az USA-nak ugyanúgy kötelessége fellépni az éghajlati károk megelőzéséért, mint a megállapodásban maradó államoknak.

A döntés így világos üzenet: a kilépés nem ment fel a klímafelelősség alól.

A klímátétlenségnek ára lehet

A tanácsadó vélemény a jogsértések következményeit is pontosan felsorolja. Az államoknak meg kell szüntetniük a jogsértő cselekményeket, garanciát kell adniuk arra, hogy a mulasztás ne ismétlődjön meg, és bizonyos esetekben akár kártérítésre is kötelezhetők az éghajlatváltozás okozta károkért.

Dr. Sulyok Katalin szerint „a Bíróság megerősítette, hogy elvi jelleggel mindhárom jogorvoslat (köztük az anyagi kártérítés is) megítélhető”.

Ez a megállapítás először teremt lehetőséget arra, hogy az éghajlatváltozás miatt elszenvedett károkért nemzetközi felelősségre vonás történhessen. Természetesen ehhez az is szükséges, hogy az államok elfogadják valamilyen nemzetközi bíróság joghatóságát a klímaperes jogvitájuk rendezésére.

Bár a tanácsadó vélemény nem kötelező erejű, hatása így is messze túlmutat a hágai Bíróság falain. A dokumentum várhatóan hivatkozási alap lesz a jövő klímapereiben, és nehéz lesz figyelmen kívül hagyni a nemzetközi klímátárgyalásokon is.

Magyarország szempontjából is iránymutató a döntés, hiszen hazánkban „jelenleg zajlik egy új, érdemibb rendelkezéseket tartalmazó klímátörvény előkészítése, amely szempontjából szintén meghatározó jelentőségű, hogy milyen éghajlatvédelmi kötelezettségek terhelik Magyarországot a nemzetközi jogi szabályok alapján” – írja elemzésében Dr. Sulyok Katalin.

A hágai Bíróság döntése tehát nem csupán jogértelmezés: fordulópont abban, ahogyan a világ az éghajlatváltozás felelősségét kezeli. A klímavédelem mostantól nemcsak erkölcsi, hanem jogi kötelesség is – olyan, amely alól még a legnagyobb hatalmak sem bújhatnak ki. A COP30 pedig így nem pusztán új vállalásokról, hanem a jogi számonkérhetőség korszakának kezdetéről is szólhat.

További információ: <https://masfelfok.hu/2025/11/06/a-klimajog-forradalma/>

Sajtókapcsolat:

- Dr. Sulyok Katalin környezetjogász, a Durham University docense, az ELTE ÁJK magántanára
- sulyok.katalin@ajk.elte.hu

Eredeti tartalom: Másfél fok

Továbbította: Helló Sajtó! Üzleti Sajtószolgálat

Ez a sajtóközlemény a következő linken érhető el:

<https://hellosajto.hu/?p=26704>